

Reactie NAIK op Impactanalyse oorlog in Oekraïne

Het ministerie van LNV heeft Wageningen Economic Research (Weckr) gevraagd om de effecten van het conflict tussen Rusland en Oekraïne in kaart te brengen. NAIK heeft met interesse het rapport gelezen en wil hierbij graag haar reactie geven.

Het rapport dat is opgesteld na de invasie van Oekraïne door de Russische Federatie, geeft een uitgebreide analyse van de bilaterale handelsstromen tussen aan de ene kant Nederland en de andere kant respectievelijk Rusland, Wit-Rusland en Oekraïne. Uit het rapport blijkt dat Nederland voor de import van plantaardige oliën, granen, veevoer en kunstmest leunt op deze drie landen. De Nederlandse export naar deze landen bestaat vooral uit sierteelt, zuivel en eieren. Maar ook dierlijke en plantaardige vetten.

Interessanter aan het rapport is eigenlijk wat er niet in staat. Naar ons inziens is dit rapport niet geschikt voor het maken van beleid omtrent de potentieel tekorten en prijsstijging van kunstmest, veevoer maar ook zaaizaden. Het rapport ontbreekt namelijk aan een context van de (internationale) situatie. Het wegvallen van de import en export naar Rusland, Wit-Rusland en Oekraïne doet ook wat met de internationale handelsstromen. Zonder deze duidelijk in kaart te hebben gebracht, kan er onmogelijk een analyse gemaakt worden van de potentiële tekorten en prijsstijgingen. Daarnaast mist in het rapport een analyse van de handelsstromen van aardgas. Hoewel dit geen agrarisch product is, kent de Nederlandse land- en tuinbouw een afhankelijkheid van aardgas. Wat voornamelijk uit Rusland wordt geïmporteerd.

Hieronder wat mist in de analyse:

Wet van communicerende vaten

Het rapport ontbreekt aan analyse van mogelijke **substitutie-import-landen** voor kunstmest, veevoer en zaaigranen. Een prijsstijging in de EU maakt het voor andere producerende landen misschien ook interessant om deze producten naar de EU te exporteren. Deze landen zouden het gat wat Rusland, Wit-Rusland en Oekraïne laten vallen kunnen opvullen, de vraag is echter tegen welke prijs. De vervolgvraag is wat die eventuele prijsstijging voor effect heeft op de liquiditeitspositie van onze boeren en tuinders.

Bemerkwaardig is dat deze wet van communicerende vaten veel minder van toepassing is op aardgas. De aardgasmarkt is een oligopolie en wordt gekenmerkt door haar beperkte aanbieders. Daarnaast is deze markt erg lokaal. Aardgas wordt voornamelijk getransporteerd door pijpleidingen. Deze pijpleidingen bestaan alleen op kortere afstanden en zijn lokaal gelegen. Het transporteren van aardgas via

conventioneel transport zoals schepen gaat gepaard met hoge kosten en is nauwelijks rendabel, in tegenstelling tot bijvoorbeeld olie. Hierdoor is het onwaarschijnlijk dat de gasprijzen op korte termijn afnemen. Dit zal resulteren in blijvende hoge kosten voor voornamelijk de tuinbouw en kunstmestproductie. De gevolgen voor onze boeren en tuinders zullen naar onze verwachting enorm zijn en dit rapport zegt over mogelijke gevolgtrekking helemaal niets.

Verstoring van productieprocessen op korte termijn

Belangrijk voor het plots overschakelen van import en export land is het **aanpassingsvermogen van de productieprocessen** op korte termijn. Niet alle productieprocessen zullen op korte termijn in staat zijn hun export land te veranderen door logistieke redenen. Vooral het feit dat dit op korte termijn moet zal lastig zijn. Deze tijdsdruk wordt natuurlijk veroorzaakt door het lonkende voorjaar. Ook dit ontbreekt in de impactanalyse. De vraag is: Hoe veerkrachtig en weerbaar zijn de globale productieprocessen van zaaizaden, kunstmest en veevoer en kunnen zij op korte termijn hun aanbod op nieuwe markten richten?

Productieverlies

Daarnaast dient er rekening gehouden te worden met mogelijke productieverliezen in de EU, Rusland en Oekraïne. In Oekraïne dreigt er door de oorlog überhaupt niet gezaaid te worden. Rusland gaat problemen krijgen met de landbouwmechanisatie, die veel op Europese bedrijven leunt. In de EU dreigen er problemen met meststoffen, geïmporteerd uit Rusland en Wit-Rusland. Dit allen gaat zorgen voor productieproblemen, die hun weerga hebben op de wereldprijzen voor voedsel, met alle gevolgen van dien.

Conclusie

De impactanalyse beschrijft de bilaterale verhoudingen tussen Nederland en Rusland, Wit-Rusland en Oekraïne goed. Dit is alleen niet voldoende om beleid op te maken aangezien een globale context mist. **Handelsstromen zullen simpel gezegd gewoon verschuiven.** Hier is in de impactanalyse geen oog voor. Beleid op basis van de impactanalyse gaat eenvoudig gezien ingehaald worden door de realiteit. Een aanvullende analyse is nodig om inzicht te hebben in de potentiële tekorten en prijsstijgingen voor de Nederlandse agrarische sector.